

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 12, Issue 1 , August 2022

dori.net/dor/20.1001.1.22516654.1401.12.1.8.3

The Role of Dominant Discourses in Family and Educational Environment on The Tendency to Emigrate Abroad

Received: 15 - 5 – 2022 Accepted: 7 - 9 - 2022

Mohammadreza Hosseini

M.A of Family Counseling, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

Masomeh Esmaili

Professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. masesmaeily@yahoo.com

Somayeh Kazemian

Associate professor, Department of Counseling, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

Abstract

Background: The discourse in the family and academic environment is effective in persuading immigration. **Objective:** The present study was conducted with the aim of what discourses in the family and educational environment influence the formation of the desire to migrate. **Method:** This study was conducted using a qualitative method using the structuralist grounded theory. The statistical population in this research includes all people aged 19 to 38 with the desire to migrate, among these people, purposeful sampling and semi-structured interviews were conducted. Finally, with the number of 12 participants (8 women and 4 men), the interviews reached saturation, and 7 of them were interviewed face-to-face in the university environment and the participant's home, and five people were interviewed online. the data was extracted by coding in three stages: open coding, central coding, and selective coding, a total of 34 concepts related to the impact of discourses in the family and educational environment were extracted. **Findings:** This was categorized in the form of 11 central concepts, and finally three general areas of macro-contextual discourse, intermediate contextual discourses, and micro-contextual discourses were classified. Factors related to macro-contextual discourse include mass media advertising, intermediate contextual factors including weak scientific structures, inappropriate political and religious atmosphere, social problems, lack of justice, lack of facilities and encouragement and persuasion of those around and factors related to The underlying discourse of wisdom included the discourse of despair and loss of life, the discourse of the importance of personal progress and growth, the discourse of psychological insecurity, and the discourse of search and new experiences. **Conclusion:** The results showed that discourses in the family and educational environment play an important role in changing the beliefs and values of individuals. And these effects, whether consciously or unconsciously, increase the desire to migrate.

Keywords: *migration, family discourse, educational discourse*

Introduction

The migration phenomenon has been recognized and documented for decades. This phenomenon is one of the main reasons for demographic and epidemiological changes around the world (Sucio & et al,2017). This trend is more prevalent in Asian and African countries due to the limited facilities they provide for their educated population (Liw & Sun, 2019). Migration is leaving the homeland and permanently or temporarily dwelling in another land (Rahimi, 2020). The tendency for migration means a mental state accompanied by an inclination to action and conscious interest in the act of migration in which one desires to leave their homeland for a variety of reasons. The migration of the educated and elite population perhaps is the most challenging aspect of globalization that has led to policy change at the technical and political levels (Cometto et al., 2013). The role and importance of discourse analysis in studying communication language via information technology are one of prominent aspects of modern linguistics. this is because of the social aspect of the discourse analysis industry in which various extralinguistic factors are influential (Porubay & Khakimov, 2021). Discourses are frameworks that provide shape and meaning to the external world. They, as historical and cultural productions, are constantly subject to change and evolution. In the light of changing discourses, the way we look at the world also changes. Discourses, like power relationships, preserve and eliminate things. According to Foucault, discourse (always meaning discourse formulation) is formed through certain rules that are the conditions for the existence of discourse elements (discourse rules)(Hajali, 2016). When it comes to discourse, discourses in the family environment can not be overlooked. Familyism as a hegemonic discourse in Iran's culture and media has been challenged in recent years by rival discourses, such as the intellectual and cultural mainstream of feminism (Sadeghi Fasaee & Erfan Manesh, 2015). There is a relationship between familial and migration variables (Shahriari Nasab, 2014). In addition to the family, it should be considered that a huge time of our youth in the educational atmosphere is spent with their peers, natally, these discourses of such places leave an impact on their beliefs and attitudes. The purpose of this study is to examine the discourses created in different social spaces, especially family and education, which encourage people to migrate permanently. These discourses compete with each other trying to make their ideal notion.

The questions of the study are the following:

What discourses in family settings influence the youth's tendency to migrate?

What discourses in educational settings influence the youth's tendency to migrate?

Methodology

The methodology used in the present study is grounded theory based on an interpretative paradigm and has a qualitative nature. This paradigm approaches People's mental framework and views phenomena through their mindset (Rastegar, et. Al, 2016).

The study's population was people who are eager to migrate and no sex or age limitations were applied. The number of participants was 12 (7 men and 5 women). purposive sampling with the highest diversity was done. Data saturation was the criteria for the sample size. Data was gathered by semi-structured interviews, coded in three levels (open, axial, selective), and analyzed. Some Goba and Lincoln (1994) criteria were considered to improve the reliability of the findings: transferability (multi-case study), reliability (diversity of participants), and adaptability (peers and supervisors' examination).

Results and discussion

The results of this study showed that the effective factors of individuals' interest in migration are generally divided into three areas: macro contextual discourses, meso contextual discourses, and micro contextual discourses.

Table 1 Selective codes and central codes of the middle grounding discourse in the formation of the desire to migrate

Selective coding	Axial coding
The macro contextual discourses in the tendency for migration	Mass media advertisements
	-Poor scientific structures
	- Insufficient political and religious circumstances
	-social issues
	-Lack of justice
	-Lack of facilities
	-Encouragement from family and friends
	-The discourse of despair and waste of life
	-Discourse on the importance of personal development and growth
	- The discourse of psychological insecurity
	- Discourse of investigation and new experiences

The macro contextual discourses in this study are a result of mass media advertisements, which include: cyberspace, foreign movies, and satellite networks. Meso contextual discourses in creating a tendency to migrate include the following: Poor scientific structures (educational issues- poor scientific level), insufficient political and religious circumstances (devaluation of citizens- dogmatic political circumstances- lack of freedom in political beliefs- feminine difficult living conditions- political priorities instead of national ones), social issues (drug addiction- promiscuity- apostasy- individuals behavioral problems- calumny), lack of justice (discrimination - unfair laws), -lack of facilities (insufficient financial circumstances- employment issues), encouragement from family and friends (the role of teachers and professors- contacting friends who are abroad- the role of peers in school and university - the role of encouraging parents - the unconscious influence of discourse). This section is the most popular discourse among people who are interested in immigration. The micro contextual discourses include the discourse of despair and waste of life (lack of motivation - fatigue - distrust - pessimism about the future - lack of support – stagnation, and immobility), discourse on the importance of personal development and growth (individualism - lack of patriotism), the discourse of psychological insecurity (stressful situations), Discourse of investigation and new experiences (challenge seeking).

In case we abstract all the mentioned discourses in the permanent migration tendency, we will come to a core concept named “lack of national identity”, which is the most significant factor, or in discourse language, the central indicative of all discourses for leaving the country.

The results of this study were aligned with the research of Javaheri and Sirajzadeh (2005) for finding factors affecting the tendency of governmental university students in Iran to migrate. This study showed that the two variables of adherence to national society and religiosity are deterrents and critical attitudes towards the current and future conditions of the society are motivating factors. Given the fact that the main part of the present study was conducted by qualitative method, it consists of the limitations of the qualitative method; including the impossibility of the observer bias elimination, lack of control over the validity of the researcher's conclusion, and the lack of generalizability. Families and schools, as the main institutions that influence individuals' tendency to migrate, have to commit actions to increase awareness from a young age. If this awareness is provided properly,

individuals attain more criticism and argumentativeness ability when being in situations that encourage them to migrate.

Ethics approval and consent to participate

All ethical criteria of the Psychology And Counseling Organization Of Iran were considered in this study. Ethical principles of the study were fully observed, including participants' consent, the confidentiality of information, changing the names of participants, etc.

Authors' contributions

The first author was responsible for conducting all stages of the research, including data analysis obtained from the interviews and writing the article in general. The second author (responsible author) was the supervisor. And the third author was the advisor in all stages of data analysis and provided supervision and guidance for the entire process.

Funding

The authors received no financial support for the research.

Availability of data and materials

Data was gathered via semi-structured interviews and were modified and completed in several stages.

Ethical confirmation and consent of participants

Research participants signed the consent form, and the researchers assured that the results of the research would be confidential.

Competing interests

This article is extracted from the first author's thesis and no conflict of interest has been declared.

Acknowledgments

We would like to thank all the participants and their families who have helped us from the beginning to the end of the research.

References

- Rastegar, Y., Iman, M., Soroush, M., & Ebrahimi, S. (2016). Semantic Implications of Leisure among Isfahani Citizens: A Qualitative Research. *Journal of Applied Sociology*, 28(4), 139-154. <https://doi.org/10.22108/JAS.2017.75230.0>.
- Rahimi, A., & Bakooyi, M. (2019). The Study of Migration Trends and effective factors in Harris County. *Regional Planning Quarterly*, 9(34), 108-116. <https://doi.org/20.1001.1.22516735.1398.9.34.9.4>

- Hajali, A. (2016). Foucault, Discourse, Discourse Analysis. Quarterly Journal of Cultural Studies and Communication, 12(42), 63-87. <http://ensani.ir/fa/article/435740/>
- Shahriari Nasab, S. (2014). Investigating the effect of the unconscious in the formation of human identity with an emphasis on the Qur'an and hadiths. Siraj Munir, 6(19), 12. <https://doi.org/10.22054/AJSM.2015.2855>
- Porubay, I., & Khakimov, E. (2021). The Role Of Discourse As A Phenomenon Of Language In Studying Internet-Mediated Communication: The American Journal of Social Science and Education Innovations, 3(25), 218-225. <https://doi.org/10.37547/tajssei/Volume03Issue03-30>
- Sucio, SM., Popescu, CA., Ciumageanu, MD., & Buzoianu, AD. (2017). Physician migration at its roots: a study on the emigration preferences and plans among medical students in Romania. Human Resources of Health, 7 (15), 6. doi: [10.1186/s12960-017-0181-8](https://doi.org/10.1186/s12960-017-0181-8)
- Liw., & Sun, H. (2019). Migration intention of Asian and African medical students educated in China a Cross-sectional study. Human Resources of Health, 17 (88), 2-7. <https://link.springer.com/article/10.1186/s12960-019-0431-z>
- Cometto, G., Tulenko, K., Muula, AS., & Krech, R(2013). Health Workforce Brain Drain: From Denouncing the Challenge to Solving the Problem. PLoS Med, 10(100), 14-15. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001514>
- Kopetsch, T. (2009). The migration of doctors to and from Germany. J Public Health, 17(1), 9-33. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10389-008-0208-7>
- Sadeghi Fasaee, S., & Erfan Manesh, A. (2015). Discourse Analysis and Critique of the Modern Civil Family Model in Iran after the Islamic Revolution. Journal of Cultural Education of Women and Family, 10(34), 5-10. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201682.html

Print ISSN: 2251-6654
Online ISSN: 2588-3542

Journal of Family Counseling and Psychotherapy

Volume 12, Issue 1, August 2022

dori.net/dor/20.1001.1.22516654.1401.12.1.8.3

نقش گفتمان‌های حاکم در محیط خانوادگی و تحصیلی بر تمایل مهاجرت به خارج از کشور

پذیرش: ۱۴۰۱-۰۶-۱۶

دریافت: ۱۴۰۱-۰۲-۲۵

محمدرضا حسینی
کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، گروه مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

استاد تمام، گروه مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
masesmaeily@yahoo.com

معصومه اسمعیلی

سمیه کاظمیان

دانشیار، گروه مشاوره، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

گفتمان موجود در فضای خانواده و تحصیلی در ترغیب به مهاجرت مؤثر است. پژوهش حاضر با هدف شناسایی گفتمان‌هایی در فضای خانوادگی و تحصیلی در شکل‌گیری تمایل به مهاجرت تأثیرگذارند، انجام شد. این مطالعه به روش کیفی با استفاده از نظریه زمینه‌ای سازه‌گرا صورت گرفت. جامعه آماری در این تحقیق شامل تمام افراد ۱۹ تا ۳۸ سال می‌شود که تمایل به مهاجرت دارند از میان این افراد نمونه‌گیری به صورت هدفمند و مصاحبه به صورت نیمه ساختاریافته انجام شد. نهایتاً با تعداد ۱۲ مشارکت‌کننده (۸ زن و ۴ مرد)، مصاحبه‌ها به اشباع رسید و از این تعداد با ۷ نفر به شکل حضوری در محیط دانشگاه و در منزل مشارکت‌کننده مصاحبه صورت گرفت و با پنج نفر به شکل اینترنتی تصویری انجام شد. داده‌ها با کدگذاری در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی استخراج گردید. در مجموع ۳۴ مفهوم در ارتباط با تأثیرگذاری گفتمان‌های موجود در فضای خانوادگی و تحصیلی در قالب ۱۱ مفهوم محوری دسته‌بندی شد و در نهایت در سه حیطه کلی گفتمان زمینه‌ساز کلان، گفتمان‌های زمینه‌ساز میانی و گفتمان‌های زمینه‌ساز خرد طبقه‌بندی شدند. عامل مربوط به گفتمان زمینه‌ساز کلان شامل تبلیغات رسانه‌های جمعی، عوامل مربوط به گفتمان زمینه‌ساز میانی شامل ضعف ساختارهای علمی، فضای نامناسب سیاسی و مذهبی، مشکلات اجتماعی، فقدان عدالت، فقدان امکانات و تشویق و ترغیب اطرافیان و عوامل مربوط به گفتمان زمینه‌ساز خرد شامل گفتمان ناامیدی و تلف کردن عمر، گفتمان اهمیت پیشرفت و رشد شخصی، گفتمان عدم امنیت روانی و گفتمان جست‌وجوگری و تجربیات تازه شدند. نتایج به دست آمده نشان داد گفتمان‌ها در فضای خانوادگی و آموزشی نقش به‌سزایی در تغییر باورها و ارزش‌های افراد ایفا می‌کند؛ و این تأثیرات چه به شکل آگاهانه و یا نا آگاهانه موجب افزایش تمایل به مهاجرت می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: مهاجرت، گفتمان خانوادگی، گفتمان تحصیلی

مقدمه

پدیده مهاجرت¹ چندین دهه قبل شناخته و مستند شده است. این پدیده از دلایل اصلی تغییرات جمعیتی و اپیدمیولوژیک در سراسر جهان است (Sucio & et al, 2017). این روند در کشورهای آسیایی و آفریقایی شیوع بیشتری دارد زیرا این کشورها کمترین امکانات را برای اقشار تحصیل کرده خود فراهم می کنند (Liw & Sun, 2019).

واژه مهاجرت مفهومی است که دامنه گسترده‌ای از جابه‌جایی‌ها و نقل و انتقالات بشری را شامل می‌شود. این رفتار موجب بروز تغییراتی در ساختارهای جمعیتی، انتقال فرهنگی و علمی و تغییراتی از این دست در کشورهای مختلف جهان می‌شود (Javadzadeh, 2015).

مهاجرت اقشار تحصیل کرده و نخبه شاید چالش‌برانگیزترین جنبه‌های جهانی شدن است که منجر به تغییر سیاست‌ها در سطح فنی و سیاسی شده است (cummeto & Tulenko, 2013).

اختلافات اقتصادی بین مناطق جهان از عوامل اصلی بین‌المللی مهاجرت است (Gibson & Bowling, 2020). نحوه جهت‌گیری سیاست دولت‌ها در خصوص مهاجرت، پرسشی است که پاسخ آن منوط به ارزش یا ضد ارزش پنداشتن پدیده مهاجرت است. نگاه به مهاجرت به‌عنوان تحرک عوامل تولید به‌منظور افزایش بهره‌وری، بر پایه تلقی مهاجرت به‌عنوان ارزشی مثبت است این در حالی است که در برخی موارد مهاجرت به انگیزه ارتقاء کیفیت زندگی، نوعی ناهنجاری اجتماعی است که تحدید و یا تشویق آن موجب دگرگونی ساختار اقتصادی و اجتماعی جوامع خواهد شد (Shafie Kakhaky, 2010).

در سال‌های اخیر در کشور ما آمار مهاجرت افزایش چشمگیری داشته است و این افزایش در دو سال اخیر با توجه به شرایط سخت اقتصادی بیشتر نیز شده است، اما فارغ از عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر تمایل به مهاجرت، به نظر می‌رسد مجموعه‌ای از دلایل روانی در این پدیده مؤثر است. تأثیری که شاید افراد بر آن آگاه نباشند اما در اثر شناخت بیشتر از این عوامل بینش حاصل می‌گردد. بینشی که در این تحقیق تلاش خواهد شد تا مقدماتش برای مصاحبه‌شوندگان به وجود آید. یکی از عواملی که در ترغیب به مهاجرت در سال‌های اخیر نقش بسزایی داشته، گفتمان‌ها در فضاهاى مختلفی از جمله خانواده و محیط تحصیلی است.

به‌طور کلی نظریه‌پردازان عرصه مهاجرت این پدیده را در سه غالب کلی (کلان، میانی، خرد) تبیین، تحلیل و تفسیر نموده‌اند. (Nazari, 2015). با توجه به چندبعدی بودن پدیده مهاجرت و این که نمی‌توان این مقوله را

صرفاً به یک عامل تقلیل داد، مجموع عوامل جهانی و ملی ترغیب کننده به مهاجرت به علاوه عوامل فردی که اصلی ترین عامل برای تصمیم گیری نهایی به مهاجرت است تبیین شده است.

عوامل کلان^۱ مؤثر بر مهاجرت: یکی از مهم ترین عوامل ترغیب کننده مهاجرت مربوط به تأثیرات ناشی از فرآیند جهانی شدن^۲ ارتباطات است. به اعتقاد پراتون^۳، جهانی شدن فرآیندی از تحول است که مرزهای سیاسی و اقتصادی را کم رنگ کرده، ارتباطات را گسترش داده و تعامل فرهنگ را افزایش داده است (Taherkhani, 2001).

در پژوهش Zokaee (2006) با عنوان جوانان، جهانی شدن و مهاجرت های بین المللی که با استفاده از رویکرد نظریه مبنایی انجام شد. به دنبال روشن ساختن تفسیر، معنا و اهمیت رفتار مهاجرتی نخبگان جوان بر هویت یابی و انگیزه ها و زمینه های اجتماعی مؤثر بر این رفتار بود. Zokaee با انجام ۳۵ مصاحبه نیمه ساخت یافته با دانشجویان ۱۸ تا ۳۰ ساله، دانشگاه های شهر تهران که محل سکونت خانوادگی بیشتر آنها شهر تهران بوده و در رشته ها و مقاطع مختلف مشغول به تحصیل یا فارغ التحصیل بودند، به این نتیجه می رسد که فرآیندهای جهانی شدن و ارزش های جهان وطنی بر گرایش ها و ارزش های این گروه از جوانان تأثیر آشکاری دارد.

عوامل میانی^۴ مؤثر بر مهاجرت: همان طور که گفته شد نظریه هایی در این حیطه قرار می گیرند که نقش عوامل داخل یک کشور را به عنوان مؤثرترین عامل در تمایل به مهاجرت بررسی می کنند. به این معنا که ضعف های موجود در زمینه های مختلف در یک جامعه اعم از شرایط علمی، اقتصادی و یا اجتماعی و فرهنگی داخل هر کشور افراد را به سمت مهاجرت و ترک سرزمین مادری ترغیب می کند (Zare, 2001).

در پژوهش Sahami & Fathi (2018) با عنوان عوامل اجتماعی- اقتصادی مؤثر بر گرایش به مهاجرت دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز، یافته های تحقیق نشان می دهد که عامل کششی کشور مقصد (فرصت اشتغال، انگیزه پیشرفت، رفاه کشور مقصد، فرصت های علمی کشور مقصد) با تمایل به مهاجرت از کشور رابطه معنی داری وجود دارد. عامل رانش کشور مبدأ (بیکاری و دستمزد پایین، تبعیض و بی عدالتی ادراک شده) باعث تمایل به مهاجرت از کشور می شود. ضمن آنکه انگیزه پیشرفت یکی از پیش بینی کننده های معنی دار تمایل به مهاجرت است.

1. macro factors

2. globalization

3. Praton

1. intermediate factors

در ارتباط با عوامل میانی تمایل به مهاجرت، Lee & Moon (2013)، ترجیحات ۷۱۷ دانشجوی رشته پرستاری را در کره برای مهاجرت به خارج از کشور مورد مطالعه قرار دادند. یافته‌های تحقیقاتی آن‌ها نشان می‌دهد که حدود ۷۹ درصد پاسخ‌دهندگان، احتمالاً یا قطعاً به خارج از کشور مهاجرت می‌کنند تعداد خانم‌ها در مقایسه با آقایانی که در صورت امکان قصد مهاجرت به خارج از کشور را داشتند، به‌طور معناداری بیشتر بود. ۶۴ درصد پاسخ‌دهندگان ابراز کردند که احتمالاً به کشور مبدأ برمی‌گردند دو دلیل عمده مهاجرت این مشارکت‌کنندگان عبارت بود از دلایل اقتصادی (۳۰ درصد) و دلایل حرفه‌ای (۲۸ درصد).

عوامل خرد^۱ مؤثر بر مهاجرت: بدیهی است ساختارهای گسترده بر مهاجرت تأثیر بسزایی دارد ولی عامل نهایی در مهاجرت نیست بلکه تصمیم‌گیرنده نهایی، فرد است که هر فرد، دلایل خاصی برای این تصمیم خواهد داشت. چه‌بسا افراد دیگر با شرایط یکسان تمایلی برای مهاجرت نشان نمی‌دهند بنابراین برای بررسی این پدیده باید عوامل روان‌شناختی مورد بررسی قرار گیرد.

یکی از مفاهیم روانی اجتماعی مؤثر بر مهاجرت، نگرش^۲ است که آلپورت^۳ آن را چنین تعریف کرده است: "نگرش یک حالت آمادگی ذهنی و عصبی است که از طریق تجربه سازمان می‌یابد و بر واکنش فرد نسبت به تمامی موضوع‌ها و موقعیت‌های وابسته به نگرش تأثیر مستقیم و پویا بر جای می‌گذارد". در این تعریف که عمدتاً بر نظریه یادگیری استوار است، تأثیر تجارب گذشته بر سازمان دادن به نگرش‌ها و همچنین نشان دادن واکنش به یک موقعیت (آن‌گونه که در رویکرد رفتارگرایی مطرح است) مورد توجه قرار گرفته است.

در مطالعه‌ای با عنوان "مهاجرت بین‌المللی متخصصان پزشکان هندی در بریتانیا" توسط Carey & Robinson (2002) عواملی مانند نگرش خانواده و دوستان به مهاجرت و همچنین نحوه تربیت فرد در سطح خرد، در تصمیم‌گیری برای مهاجرت مهم دانسته شده است.

پیرامون ارتباط مسائل روان‌شناختی با مهاجرت، مطالعه Tabrizi & Adi (2007) که با عنوان بررسی عوامل روان‌شناختی و اجتماعی مؤثر بر تمایل اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های شهر تهران به مهاجرت به خارج انجام گرفته نیز مشخص گردیده است که تمایل به مهاجرت به‌طور معکوس با رضایت شغلی، احساس امنیت شغلی، احساس رضایت از زندگی، درجه مشارکت سیاسی اجتماعی، سال‌های اشتغال در دانشگاه و عوامل مداخله‌گر رابطه دارد.

-
1. micro factors
 2. attitude
 3. Allport
-

یکی از عوامل خرد مؤثر بر مهاجرت برداشت افراد از هویت خویش است. به طور کلی هویت به صورت کلی به دو بعد هویت فردی و هویت اجتماعی تقسیم می‌شود (Solgi & et al, 2020). پژوهش Khwaja Nouri & Soroush (2006) با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به مهاجرت از کشور مؤید رابطه بین هویت و نگرش به مهاجرت بوده و نشان می‌دهد ارزیابی افراد نسبت به فایده مهاجرت متأثر از هویت آن‌ها است. اگر روایت جوانان از خود (هویت) دارای عناصری باشد که شرایط عینی موجود در جامعه برای تحقق آن‌ها گزینه‌های لازم را فراهم نیاورد، گزینه مهاجرت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. به علاوه، هرچه فرد هویت سنتی‌تری را پذیرفته باشد، در مورد مهاجرت از کشور نگرش منفی‌تری خواهد داشت؛ یعنی هرچه هویت اجتماعی جوانان بیشتر به سمت انتخاب‌های جدید تمایل پیدا می‌کند، نگرش نسبت به مهاجرت مثبت‌تر می‌شود.

از منظر رویکرد گفتمانی نیز، تمام واقعیت‌های اجتماعی در گفتمان‌ها زاده شده و شکل می‌گیرند و خارج از گفتمان‌ها وجود ندارند. در نتیجه اگر شرایط گفتمان‌ها دگرگون شوند هویت هم تغییر می‌کند. رهیافت گفتمانی بر انکار نقش هرگونه عامل طبیعی و نیز عامل و کارگزار اجتماعی خارج از گفتمان در شکل‌گیری هویت‌ها تأکید دارد (Karimi & Navabakhsh, 2019). نظریه گفتمان به خوبی می‌تواند انتقال مفاهیم از یک گفتمان به گفتمان دیگر را توضیح دهد. به طور مثال، از دوران مشروطه با گفتمان جدیدی به نام تجدد آشنا شدیم و از آن زمان به بعد، مفاهیم زیادی از آن گفتمان بر هویت ما تأثیر گذاشته است (Haghighat, 2017).

Foucault نیز اصطلاح "گفتمان" را برای نشان دادن یک سیستم اجتماعی متمایز تاریخی که دانش و معنا را تولید می‌کند، تصویب کرد. او یادآور می‌شود که گفتمان مابعدالطبیعه‌ای در تولید آنچه را که او می‌نامد «شیوه‌هایی که به طور سامانمند اشیائی را که آن‌ها صحبت می‌کنند تشکیل می‌دهند» مؤثر است؛ بنابراین، گفتمان، راهی برای سازمان‌دهی دانش است که ساختار اجتماعی (و به تدریج جهانی) روابط را از طریق درک جمعی از منطوق گفتمانی و پذیرش گفتمان به عنوان واقعیت اجتماعی تبیین می‌کند (Sadeghi Fasaie & Erfan, 2015). نقش و اهمیت تجزیه و تحلیل گفتمان در مطالعه زبان ارتباطات با واسطه فناوری‌های اطلاعاتی، یکی از مکان‌های برجسته زبان‌شناسی مدرن را به خود اختصاص داده است. دلیل این امر جنبه اجتماعی صنعت تجزیه و تحلیل گفتمان است که در آن عوامل مختلف خارج زبانی تأثیرگذار است (Porubay & Khakimov, 2021).

تمسک به گفتمان می‌تواند برای فرد هویت‌بخش باشد، گفتمان در عرصه‌های مختلف جامعه حضور دارد افراد با استفاده از آن می‌توانند کنش خود را حول آن تنظیم کنند (jamshidiha•2013)

از دید فوکو گفتمان‌ها چارچوب‌هایی هستند که به جهان خارج، شکل و معنا می‌بخشند. آن‌ها به‌مثابه تولیدات تاریخی و فرهنگی، دائماً در معرض تغییر و تحول‌اند. در پرتو تغییر گفتمان‌ها، نحوه نگاه به جهان عوض می‌شود. گفتمان‌ها همچون روابط قدرت چیزهایی را حفظ و چیزهای دیگری را حذف می‌کنند. از نظر وی گفتمان (همواره به معنای صورت‌بندی گفتمان) از طریق برخی قواعد که شرایط وجود عناصر گفتمانی هستند شکل می‌گیرد (قواعد گفتمانی). (Hajali, 2016).

به‌طور کلی در جامعه امروز ایران می‌توان دو گفتمان متخاصم در حوزه خانواده را شناسایی نمود که این دو گفتمان کلان به‌نوعی هم مشغول برجسته‌سازی مفاهیم گفتمانی خود در این حوزه بوده و هم دال‌های محوری یکدیگر را به حاشیه می‌رانند. این دو گفتمان کلان عبارت‌اند از:

الف: گفتمان خانواده گرا که توسط جریان سیاسی حاکم در ایران نمایندگی می‌گردد؛

ب: گفتمان فردگرا که توسط جریان روشنفکری و فمینیستی در ایران نمایندگی می‌گردد (Hajali, 2016).

زمانی که صحبت از گفتمان است نمی‌توان گفتمان‌های موجود در فضای خانوادگی را نادیده گرفت.

خانواده گرایی^۱ به‌مثابه یک گفتمان هژمونیک در فضای فرهنگی و رسانه‌ای کشور در سال‌های اخیر توسط گفتمان‌های رقیب از جمله جریان فکری و فرهنگی فمینیسم به چالش کشیده شده است (Sadeghi Fasaai & et al, 2015). خانواده به دلیل نوع روابط منحصر به فرد حاکم بر آن، اولین محل تجارب اجتماعی هر انسانی در سال‌های اول زندگی است. مینوچین خانواده را خواستگاه و کانون شکل‌گیری هویت می‌داند و آن را مبتنی بر دو رکن تعلق و تمایز تبیین می‌کند (Shahriari Nasab, 2014).

از این نظر خانواده در شکل‌گیری هویت^۲ کودک و انسان نقش اساسی دارد؛ این هویت اساس بسیاری از وقایع در آینده خواهد بود. واضح است که بین متغیرهای خانوادگی و معیارهای خانواده و مهاجرت رابطه‌ای وجود دارد.

علاوه بر خانواده با توجه به این که بخش اعظمی از زمان جوانان در فضاهای آموزشی و در ارتباط با همسالان می‌گذرد طبیعتاً گفتمان‌های موجود در این فضاها بر باورها و تمایلات جوانان تأثیر بسزایی دارد هدف این پژوهش بررسی گفتمان‌های ساخته‌شده در فضاهای مختلف اجتماعی به‌خصوص فضای خانوادگی و

1. familyism

2. identity

تحصیلی است که افراد را به سمت مهاجرت دائم ترغیب می‌کند. گفتمان‌هایی که با رقابت با یکدیگر در تلاش برای معنا سازی موردنظر خود هستند.

مهاجرت به دلیل آن‌که پدیده‌ای جهان‌شمول بوده و در سال‌های اخیر رواج داشته است، از ابعاد مختلف موردبررسی قرار گرفته و بررسی دلایل تمایل به آن در سال‌های اخیر موضوع پژوهش‌های بسیاری بوده است. در نتیجه آنچه امروزه در کشور ما در حال رخ دادن است تصمیم مهاجرت به خارج از کشور در ابعاد گسترده است و با توجه به این‌که این مهاجرت موجب از دست رفتن نیروی انسانی در کشور می‌گردد خسارات بسیاری را به بار آورده است. به همین دلیل در این پژوهش تلاش شده است تا ابعاد تمایل به مهاجرت از زاویه گفتمان‌های حاکم بر فضای خانوادگی و تحصیلی موردبررسی قرار گیرد. گفتمان‌هایی که بی‌شک بر انگاره‌های ذهنی جوانان تأثیر بسیاری خواهد داشت و همین مسئله موجب ترغیب آن‌ها به مهاجرت شده است. این گفتمان‌ها غالباً در فضای خانوادگی و تحصیلی شکل می‌گیرد و در گذر زمان باورهای جوانان را نسبت به ماندن یا نماندن در کشور تحت تأثیر قرار می‌دهد. در اکثر پژوهش‌های انجام‌شده پیرامون مفهوم مهاجرت، به علل این امر به صورت خطی اشاره شده و کمتر به چگونگی شکل‌گیری گفتمان این علل در جامعه به‌خصوص در خانواده و محیط تحصیلی اشاره شده است. بنابراین هدف این پژوهش شناسایی و تبیین این دست گفتمان‌ها در فضای خانوادگی و تحصیلی است تا بتوان میل به مهاجرت را از زاویه گفتمان‌های ایجادکننده این میل مورد تجزیه و تحلیل قرار داد.

روش

روش پژوهش در این مطالعه، نظریه زمینه‌ای¹ (از نوع ساختارگرایی) و مبتنی بر پارادایم تفسیری و ماهیتاً کیفی است. (Rastegar & et al, 2016). رویکرد زمینه‌ای یک روش‌شناسی عمومی برای توسعه نظریه بر اساس گردآوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها بوده و در طول فرایند تحقیق ساخته و پرداخته می‌شود (Rahmati & et al, 2021). با توجه به اهمیت برداشت هر فرد از پدیده مهاجرت و نقش عوامل اجتماعی در این برداشت، در این پژوهش از نظریه زمینه‌ای مبتنی بر سازه‌گرایی استفاده گردید. این رویکرد بر اساس سخنان و تجربیات خود شرکت‌کنندگان "بنیاد" است. عنصر ساخت‌گرایی به این واقعیت اشاره دارد که نظریه در حال تکامل توسط محقق و شرکت‌کنندگان ساخته می‌شود. کار قبلی

و دانش ادبیات می‌تواند به مطالعه جاری کمک کند و اغلب به‌عنوان "مفاهیم حساس کننده" آورده می‌شود CGT یک فرآیند انعطاف‌پذیر است. هیچ راه مشخص و مدونی برای انجام آن وجود ندارد بلکه تفسیرها بر اساس معانی پدیده‌ها توسط مشارکت‌کنندگان صورت می‌گیرد. در واقع نظریه پردازان مبتنی بر سازه گرایی معنا را به صورت متقابل بین محقق و مشارکت‌کننده ساخته شده می‌دانند (Mohajan, 2022). جامعه آماری در این پژوهش افراد دارای تمایل به مهاجرت بودند. جامعه مورد پژوهش در این تحقیق را آقایان و خانم‌های ۱۹ تا ۳۸ سال ساکن تهران در پاییز و زمستان سال ۱۳۹۸ تشکیل دادند. و مشارکت‌کنندگان در محیط‌های خانوادگی، تحصیلی و اجتماعی به صورت هدفمند انتخاب شدند. اصلی‌ترین ملاک مورد نظر برای انتخاب اعضا و ورود به پژوهش تمایل آن‌ها به مهاجرت بود و توان و یا قصد برای مهاجرت مدنظر نبود بلکه هدف بررسی دلایل این تمایل در قالب گفت‌وگوها بود. افراد برحسب غنای تجربی و شدتی که در رابطه با پدیده مورد بررسی داشتند، در پژوهش شرکت داده می‌شدند. بر اساس نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های اولیه، مشارکت‌کنندگان بعدی انتخاب می‌شدند و سؤالات مصاحبه‌های بعدی مشخص می‌گردید. در پژوهش حاضر داده‌ها پس از نمونه‌گیری ۱۲ نفر به حد اشباع رسید به گونه‌ای که داده جدیدی پس از این تعداد مصاحبه استخراج نشد. در روش کیفی حجم نمونه به اشباع نظری بستگی دارد (Rezapour Mirsaleh & et al, 2021). برخی دیگر از ملاک‌های ورود به این پژوهش به این صورت بود: مشارکت‌کنندگان دارای تمایل به مهاجرت باشند، سن مشارکت‌کنندگان کمتر از ۱۹ سال نباشد، از سلامت جسمی و روانی برخوردار باشند و تمایل به شرکت در پژوهش داشته باشند.

ابزارها

گردآوری داده‌ها طی مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته صورت گرفت. مهم‌ترین اصل تحقیقات با روش کیفی و همچنین مهم‌ترین جنبه مصاحبه این است که مبتنی بر نوع نگاه و برداشت افراد شرکت‌کننده در پژوهش است. محقق بدین منظور گردش خوبی در آرا و نظرات علمی داشت تا بتواند به سطوح عمیق‌تری از پدیده برسد و مؤلفه‌هایی را استخراج کرد و از میان آن‌ها سؤالات مصاحبه را تدوین کرد. سؤالات پرسیده شده به شرح زیر بود:

وقتی واژه مهاجرت را می‌شنوید چه معنایی برای شما دارد؟

چه عامل یا عواملی شما را به ترک به کشور و یا تشویق دیگران به ترک کشورشان ترغیب می‌کند؟

به نظر شما چرا در میان جوانان ایرانی میل به مهاجرت در سال‌های اخیر بیشتر شده است؟ تا چه میزان تعلق ملی به کشور مادر می‌تواند در تصمیم به مهاجرت یا عدم مهاجرت دخیل باشد؟ بنیان خانواده و کیفیت ارتباطات اعضای خانواده با یکدیگر می‌تواند موجب شکل‌گیری تمایل به مهاجرت شود؟

به نظر شما آیا خانواده افرادی که می‌خواهند دست به مهاجرت بزنند با این تصمیم موافق هستند یا خیر؟

شما به‌عنوان پدر، مادر و یا خواهر برادر در مورد تصمیم عضوی از خانواده‌تان به مهاجرت چه نظری دارید؟

آیا بخشی از تمایل افراد به مهاجرت می‌تواند تحت تأثیر باورهای خانواده برای ترک کشور باشد و شما فکر می‌کنید این باورها بر میل شما به مهاجرت شما اثرگذار بوده؟

به نظر شما نظر دوستان و نزدیکان تا چه حد می‌تواند ایجادکننده تمایل به مهاجرت باشد؟ تجربه شما از ارتباط با همسالان در محیط‌های تحصیلی و آموزشی پیرامون بحث مهاجرت چیست؟ نظرتان در مورد اثراتی که رسانه‌های جمعی می‌توانند بر شکل‌گیری علاقه به مهاجرت بگذارند چیست؟

تجربه خودتان از اثراتی که رسانه‌های خارج از کشور بر تمایل شما به مهاجرت گذاشته را بفرمایید برای غنای بیشتر داده‌های این پژوهش و اعتبار یابی داده‌ها موارد زیر انجام شد: علاوه بر کنترل توسط اعضا، با افراد که علاقه‌مند به ماندن در کشور هستند (موارد ناهم‌سو) نیز مصاحبه صورت پذیرفت، مطالعه وسیع در زمینه ادبیات روش‌شناسی کیفی، شرکت در کارگاه‌های آموزشی مرتبط با موضوع پژوهش و تجربه شخصی پژوهشگر پیرامون مفهوم مهاجرت و درگیری طولانی‌مدت با داده‌های مستخرج از مصاحبه‌ها به مدت دو سال برای تعمیق بخشی به تحقیق انجام شد. ضمناً سعی شد مصاحبه‌شوندگان از فرهنگ‌های مختلفی انتخاب شوند تا در تبیین داده‌ها بافت‌های فرهنگی مختلف لحاظ شود.

شیوه‌ی اجرا پژوهش

روش اجرای پژوهش به این صورت بود که ابتدا با افراد در بازه سنی ۱۹ تا ۳۸ سال مصاحبه مقدماتی صورت می‌گرفت. محقق به صورت هدف‌دار با پرسش سؤال افرادی که تمایل به مهاجرت داشتند یا حتی در معرض مهاجرت بودند را انتخاب نمود تا اطلاعات لازم را استخراج نماید؛ و چنانچه این افراد تمایل به مهاجرت را تجربه کرده و نیز مایل به شرکت در طرح پژوهشی بودند، مصاحبه نیمه ساختاریافته در این راستا صورت می‌گرفت سؤالات اولیه مصاحبه که ذکر شده بر اساس مطالعات قبلی و با توجه به موضوع پژوهش طراحی شد.

سپس در حین مصاحبه و با توجه به پاسخ مصاحبه‌شوندگان، سؤالاتی در ذهن مصاحبه‌گر شکل گرفت. ضمن پیاده کردن هر مصاحبه، مصاحبه‌گر در مواردی با نواقصی در نوع مصاحبه مواجه شد که سعی کرد آن‌ها را در مصاحبه بعدی خود لحاظ کند و نقایص مصاحبه قبل را برطرف کند ضمناً به تمامی مشارکت‌کنندگان این اطمینان داده شد که تمامی مباحث مطرح شده در مصاحبه بدون ذکر هیچ نام و نشانی از آن‌ها مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

به منظور جمع‌آوری اطلاعات در ابتدا به شکل حضوری و یا اینترنتی با مشارکت‌کنندگان مصاحبه شد. از ۱۲ نفری که در این تحقیق شرکت کردند با ۷ نفر به شکل حضوری در محیط دانشگاه و محیط خانوادگی در منزل مشارکت‌کننده مصاحبه صورت گرفت و با پنج نفر به شکل اینترنتی و به صورت تماس تصویری مصاحبه انجام شد. پژوهشگر از طریق غوطه‌ور شدن در داده‌های پژوهش به این معنا که مصاحبه‌ها معمولاً تکرار شدند و همچنین از طریق ارتباط با مشارکت‌کنندگان در فضاهای مختلف اعم از منزل، پارک و ... داده‌ها را بارها مورد تجزیه و تحلیل قرار داد و با معنا دادن به آن‌ها با توجه به دانش قبلی خود خط سیر پدیده‌ها و ارتباط میان آن‌ها را کشف کرد.

در این پژوهش در جریان تجزیه و تحلیل داده‌ها شناسه گذاری متن طی سه مرحله شناسه گذاری اولیه، شناسه گذاری محوری و شناسه گذاری انتخابی نظری صورت گرفت. به این معنی که پژوهشگر در مرحله اول یعنی شناسه گذاری اولیه از طریق شناسایی و جدا کردن انواع داده‌ها در متمایز کردن اطلاعات در ظاهر مشابه سعی کرد و با دسته‌بندی و کشف روابط میان دسته‌های گوناگون به درک مفاهیم پنهان در متن مصاحبه‌شونده یا اسناد مورد مراجعه پرداخت در این گام داده‌ها از پراکندگی و بی‌نظمی مطلق خارج و در مقوله‌های گوناگون بسته‌بندی شدند. در مرحله دوم شناسه گذاری محوری فرآیند ایجاد ارتباط بین شناسه‌ها و دسته‌های مختلف صورت پذیرفت پژوهشگر در این مرحله به دنبال

نظم بخشیدن به عناوین و مقولات شناسه گذاری باز بود. سرانجام پژوهشگر در آخرین مرحله یعنی شناسه گذاری انتخابی با بیان مقولات و دسته‌بندی‌های گوناگون یک هسته اصلی و مرکزی انتخاب نموده که همه دستگاه‌های دیگر را به هم پیوند داده تا خط اصلی داستان کشف شد که البته برقراری همه این ارتباط میان مقوله‌های گوناگون و نتیجه‌گیری‌های بعدی با توجه به دانش قبلی و حساسیت نظری شخصی محقق صورت پذیرفت

یافته‌ها

در مجموع تعداد مصاحبه‌شوندگان ۱۲ نفر، متشکل از هشت خانم و چهار آقا که بازه سنی شرکت‌کنندگان از ۱۹ تا ۳۸ سال است. از این تعداد شش نفر دانشجوی مقطع کارشناسی، پنج نفر دانشجوی مقطع ارشد و یک نفر دارای مدرک دکتری بوده‌اند. همچنین هشت نفر مجرد و چهار نفر متأهل بودند که در این تحقیق همکاری کرده‌اند.

پژوهشگر برای مصاحبه از روش نیمه ساختاریافته استفاده کرده و پس از آن داده‌ها در سه مرحله (باز، محوری، انتخابی) مورد بررسی قرار گرفته است

۱. گفتمان زمینه‌ساز کلان در شکل‌گیری تمایل به مهاجرت

تبلیغات رسانه‌های جمعی: رسانه‌های جمعی که شامل: فضای مجازی، فیلم‌های خارجی، برنامه‌های ماهواره‌ای و... می‌شوند طبق نظر خود افراد نقش مهمی در ایجاد گفتمان مهاجرت ایفا می‌کند. فضایی که غالباً بحث حول محور مهاجرت را میان اعضای خانواده و همچنین در محیط‌های دوستانه فراهم می‌کند. مصاحبه‌شونده‌ای این تأثیر را این گونه بیان نمود:

«من وقتی میشنم پای ماهواره و مثلاً شبکه من و تو رو نگاه میکنم همه مانوورش روی نقاط ضعف کشور ایران و نقاط قوت کشور های غربی هست و جالبه دقیقاً بعد از این پدرم سری به نشانه تاسف تکان می‌دهد و از اینکه مجبور به زندگی در ایران هست آه می‌کشد و من فکر میکنم واقعا این برنامه‌ها در عدم علاقه مردم به کشور تأثیر داره.»

جدول ۱: کد های باز و کد های محوری گفتمان زمینه‌ساز کلان در شکل‌گیری تمایل به مهاجرت

کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی
-------------	---------------	----------------

گفتمان زمینه‌ساز کلان در شکل‌گیری تمایل به مهاجرت	تبلیغات رسانه‌های جمعی	فضای مجازی - فیلم‌های خارجی - برنامه‌های ماهواره‌ای
---	------------------------	---

۲. گفتمان‌های زمینه‌ساز میانی در شکل‌گیری تمایل به مهاجرت

ضعف ساختارهای علمی: مفهومی که میان دانشجویان و دانش‌آموزان بسیار رایج است و تبدیل به اصلی‌ترین بخش و به‌عنوان یکی از دال‌های اصلی گفتمان آنان شده ضعف موجود در زمینه‌های علمی و عقب‌ماندگی در این حیطه است و اکثر قریب به اتفاق افراد مایل به مهاجرت، این عامل را بیش از سایر عوامل مؤثر می‌دانند. دانشجوی مشارکت‌کننده ای در این زمینه معتقد است:

«اونایی که درس خوندن اینجا کجارو گرفتن که من بخوام بخونم وقتی نمیتون کار درست کنن وقتی دانشگاه‌ها اصلا فضای درس نیست و شده محل خوش گذرونی و شوهر پیدا کردن»
فضای نامناسب سیاسی و مذهبی: محورهای سیاسی و اعتقادی جزو مواردی است که در فضاهای گوناگون جامعه به چشم می‌خورد. انواع نقد‌های سیاسی به شرایط موجود در محیط همسالان و فضای خانواده‌ها به چشم می‌خورد و نقد به فضای سیاسی موجود در این فضاها گرایش به مهاجرت را تقویت می‌کند. در این زمینه مشارکت‌کننده ای معتقد است:

تمام خانواده معتقدن که چهل سال چی عاید ما شد جز جنگ و ترور و مشکلات اقتصادی تا چه زمانی این وضع قراره ادامه داشته باشه و کی قراره بهتر شدن رو ببینیم وقتی هم که بخوای مخالف حرف بزنی سر و کارت با زندان و شکنجه اس»

مشکلات اجتماعی: مسائل مختلف موجود در جامعه اعم از فراگیر شدن استفاده از مواد مخدر، مشکلات رفتاری افراد و سست شدن پایه‌های حجب و حیا و همچنین فراگیر شدن دروغ میان انسان از دیگر گفتمان‌هایی بود که مصاحبه‌شوندگان پیرامون آن اشتراک نظر داشتند. و معتقد بودند نظر اکثر بزرگان و خویشاوندان در این زمینه، با نظر خودشان در یک راستا قرار می‌گیرد. مصاحبه‌شونده ای در این زمینه معتقد است:

«حجب و حیا تقریباً از بین رفته و دخترا تو ایران دروغ خیلی زیاد میگن و صادقانه وارد روابط نمیشن. این فقط حرف من هم نیست حتی مادر بزرگ من بهم گفت که از دخترای اینجا فاصله بگیر هم پر از ادعا شدن هم اصلاً همیشه بهشون اعتماد کرد. فقط یه تعداد محدودی با اصل و نسب هستن.»

فقدان عدالت: عدالت و برخورداری همه شهروندان یک کشور از امکانات موجود، از مهم ترین شاخص های رضایت از کشور محسوب می شود و تعدادی از مصاحبه شونده گان فضای ایران را مملو از این دست قواعد ناعادلانه می دانند. مشارکت کننده ای در این زمینه معتقد است:

«به قول عموم که میگه قانون برای همه یکی نیست و درواقع از نظر من همه مساوی هستند بعضی ها مساوی تر. اگر آقا زاده باشی و به جایی وصل باشی می بینی چقدر امکانات متفاوتی داری به جاهای مختلف وصلی و روز به روز وضعیت بهتر می شه. حالا اگر مثل من بخوای رو پاهای خودت وایسی می بینی چیزی برات نمونه.»

فقدان امکانات: ضعف در امکانات اقتصادی و شغلی در هر کشوری می تواند تمایل به مهاجرت را تقویت کند. به خصوص زمانی که افراد در خانواده هایی تربیت شده اند که امکانات مالی بیشتری داشته و مسائل مالی برایشان مهم تر است بنابراین برای رشد اقتصادی بیشتر، به سمت مهاجرت کشیده می شوند. حتی بعضی از افرادی که از امکانات مالی کمتری برخوردار هستند، برای بهبودی شرایط خود و خانواده شان تنها راه موجود را مهاجرت می دانند. مصاحبه شونده ای در این زمینه گفت:

«تو شرایطی که مادرم برای کمک به مهاجرت من کلی زیر بار قرض رفته باید برم اونجا و بتونم براشون پول بفرستم و جبران کنم و بعد سعی کنم اونارو هم بیارم پیش خودم»

تشویق و ترغیب اطرافیان: یکی از مهم ترین و اساسی ترین عوامل در مهاجرت افراد تشویق و ترغیب اطرافیان اعم از دوستان و همسالان و همچنین والدین است. با افزایش تشویق دیگران تمایل به مهاجرت با شدت بیشتری در افراد تقویت می شود و دیگران در این تصمیم تأثیر بسزایی دارند. این تشویق گاهها به شکل مستقیم و گاهی به شکل نا خودآگاه در افراد تأثیر می گذارد. یکی از مصاحبه شونده گان نقش خانواده اش در تمایل به مهاجرت را این گونه عنوان می کند که:

« خانواده من با مهاجرت موافق بودند چون اونا هم دیدن که در شرایط ایران نمیشه زندگی کرد مادرم برای کمک به مهاجرت من زیر بار قرض خیلی رفت حتی پدرم تمام تلاشش اینه من برم و اونا رو ببرم و مخصوصا مادرم که خیلی امید داشت بعد از این همه سال و کار و درآمد و استهلاک درآمد و نابود فهمید که نه اینجا جای زندگی نیست و از من خواست هر طور میتونم برم.»

جدول ۲: کد های باز و کد های محوری گفتمان زمینه ساز میانی در شکل گیری تمایل به مهاجرت

کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی
-------------	---------------	----------------

مشکلات تحصیلی- عقب ماندگی علمی- نمره محور بودن	ضعف ساختارهای علمی
ارزش قائل نشدن برای مردم- فضای بسته سیاسی- فقدان آزادی در اعتقادات مذهبی- دشواری زندگی برای دختران- اولویت های سیاسی بجای ملی	فضای نامناسب سیاسی و مذهبی
اعتیاد- از بین رفتن حیا و عفت- سنت گریزی- مشکلات رفتاری مردم- فراگیر شدن دروغ- تبعیض- قوانین ناعادلانه	مشکلات اجتماعی
تبعیض- قوانین ناعادلانه- شکاف طبقاتی	فقدان عدالت
شرایط نامساعد اقتصادی- معضلات اشتغال- ضعف تکنولوژی	فقدان امکانات
نقش اساتید و معلم ها- ارتباط با دوستان خارج کشور- نقش همسالان در مدرسه و دانشگاه-	تشویق و ترغیب اطرافیان

۳. گفتمان های زمینه ساز خرد در شکل گیری تمایل به مهاجرت

گفتمان نا امیدی و تلف کردن عمر: بی انگیزگی و خستگی میان مصاحبه شوندگانی که بیشترین تمایل را به مهاجرت داشته اند بسیار به چشم می خورد. اکثر این افراد چشم انداز مثبتی به آینده کشور نداشته و در تلاش برای ترک این فضا بودند. نا امیدی که اعضای خانواده و همسالان در آن بی تأثیر نبودند. مشارکت کننده ای در این زمینه معتقد است:

«خانواده میگویند با بودند اینجا چیزی همیشه اونجا میتونی موفق بشی و هر طور میتونی برو چون اینجا دیگه تموم شده اس و مایی که موندم مجبوریم. شمایی که فضای رفتن رو دارید برید، چون اینجا هر سال بد تر از سال های قبله و چیزی بهتر نمیشه.»

گفتمان اهمیت پیشرفت و رشد شخصی: تحت تأثیر پدیده نوسازی تأکید زیادی بر پدیده انتخاب و تصمیم گیری شخصی می شود و افراد برای رشد شخصی خودشان بیش از رشد جمعی و کمک به پیشرفت کشور ارزش قائل هستند و در اکثر افرادی که در زمینه مهاجرت جدی هستند، تأکید بر رشد شخصی به جای علاقه ملی به عنوان دال مرکزی به چشم می خورد. مصاحبه شونده ای با اشاره به این موضوع و نقشی که مادر در این گرایش دارد چنین بیان می کند:

«حرف مادرم اینه که برو خودتو نجات بده فقط اینکه کجا میری مهم نیست فقط ایران نباش چون هر جایی از این جا بهتره. اصلا ما رو هم رها کن مهم اینه که عاقبت بخیر شی»

گفتمان عدم امنیت روانی: احساس نا امنی مفهومی بسیار گسترده و چند بعدی به شمار می رود و علاوه بر امنیت فیزیکی، امنیت روانی را شامل می شود. امنیتی که در صورت فقدان آن افراد مشکلات اساسی در زندگی خود تجربه می کنند و در مواجهه با مسائل زندگی از قدرت مدیریت هیجان کمتری برخوردار

هستند؛ و این مفهوم به یکی از گفتمان‌های رایج میان افراد تبدیل شده است و آن را دلیلی برای تصمیم به مهاجرت خود بیان می‌کنند. مشارکت‌کننده‌ای در زمینه شرایط استرس‌زا در کشور این گونه می‌گوید:

«اینجا هر روز به شلوغی می‌شه و این ذهن همه ما رو واقعا درگیر می‌کنه. در صورتی که شما اگر دقت کنید و فقط چهره مردم کشور های دیگه به خصوص کشور های غربی رو نگاه کنید شادی رو در چشمان مردم می‌بینید ولی تو ایران نه و این فضای تلخ هر روز هست.»

گفتمان جست‌وجوگری و تجربیات تازه: گفتمان چالش طلبی و و روبرو شدن با موقعیت‌های ناشناخته به‌خصوص در فضای همسالان در محیط‌های اجتماعی مانند دانشگاه، از مهم‌ترین عوامل ترغیب‌کننده جوانان به نقل مکان محسوب می‌شود. مشارکت‌کننده‌ای در این زمینه گفت:

«من و همسر من نیاز داریم ازین یکنواختی دربیایم و وقتی با هم صحبت می‌کنیم هر دو مون معتقدیم با گشتن دنیا همیشه خیلی چیزارو دید و شناخت. چیزایی که از اساتید شنیدم که وقتی دنیا رو میگردی انقدر نگاه وسیعی پیدا میکنی که همه چیز برات معنی تازه ای پیدا میکنه. خداروشکر میکنم که همسر من با این دیدگاه من موافقه و با مهاجرت مشکلی نداره.»

جدول ۳: کد های باز و کد های محوری گفتمان زمینه‌ساز خرد در شکل‌گیری تمایل به مهاجرت

کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی
بی‌انگیزگی - خستگی - بی‌اعتمادی - بدبینی به آینده - عدم حمایت - درجا زدن و بی‌حرکتی	گفتمان ناامیدی و تلف کردن عمر	گفتمان ناامیدی و تلف کردن عمر
فردگرایی - فقدان علاقه ملی	گفتمان اهمیت پیشرفت و رشد شخصی	گفتمان زمینه‌ساز خرد در شکل‌گیری
شرایط استرس‌زا	گفتمان عدم امنیت روانی	تمایل به مهاجرت
چالش طلبی	گفتمان جست‌وجوگری و تجربیات تازه	

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که عوامل مؤثر در ایجاد این علاقه در افراد، به‌طور کلی در سه حیطه: گفتمان زمینه‌ساز کلان، گفتمان‌های زمینه‌ساز میانی و گفتمان‌های زمینه‌ساز خرد در ایجاد تمایل به مهاجرت تقسیم‌بندی می‌شوند.

گفتمان زمینه‌ساز کلان در این پژوهش گفتمان‌های برخاسته از تبلیغات رسانه‌های جمعی است که شامل: فضای مجازی، فیلم‌های خارجی و برنامه‌های ماهواره‌ای می‌شود. از نظر مصاحبه‌شوندگان این تبلیغات چه به شکل مستقیم و چه غیرمستقیم تأثیر بسیاری در ایجاد فضای گفتمانی تمایل به مهاجرت ایفا می‌کند. تأثیری که بعضی مشارکت‌کنندگان در این پژوهش آن را در ایجاد تمایل خود به ترک کشور تأیید و بعضی در پذیرش این تأثیرپذیری مقاومت به خرج دادند؛ اما آنچه میان همه مشترک بود وجود عاملی مؤثر در ترغیب به مهاجرت به نام تبلیغات رسانه‌های جمعی بود؛ که نتیجه به‌دست‌آمده در این زمینه مشابه با پژوهش [Zokaee \(2006\)](#) با عنوان جوانان، جهانی‌شدن و مهاجرت‌های بین‌المللی است مبنی بر این که فرآیندهای جهانی‌شدن و ارزش‌های جهان‌وطنی بر گرایش‌ها و ارزش‌های این گروه از جوانان تأثیر آشکاری دارد به این معنا که رسانه‌های جمعی در ایجاد و تقویت گفتمان مهاجرت اثر می‌گذارد.

گفتمان‌های زمینه‌ساز میانی در ایجاد تمایل به مهاجرت در این پژوهش شامل موارد زیر می‌شود: ضعف ساختارهای علمی (مشکلات تحصیلی - عقب‌ماندگی علمی)، فضای نامناسب سیاسی و مذهبی (ارزش قائل نشدن برای مردم - فضای بسته سیاسی - فقدان آزادی در اعتقادات سیاسی - دشواری زندگی برای دختران - اولویت‌های سیاسی به جای ملی)، مشکلات اجتماعی (اعتیاد به مواد مخدر - از بین رفتن حیا و عفت - سنت‌گرایی - مشکلات رفتاری مردم - فراگیر شدن دروغ)، فقدان عدالت (تبعیض - قوانین ناعادلانه)، فقدان امکانات (شرایط نامساعد اقتصادی - معضلات اشتغال)، تشویق و ترغیب اطرافیان (نقش اساتید و معلم‌ها - ارتباط با دوستان خارج از کشور - نقش همسالان در مدرسه و دانشگاه - نقش مشوق والدین - تأثیر ناخودآگاه گفتمان) این بخش محبوب‌ترین گفتمان‌ها میان افراد علاقه‌مند به مهاجرت را تشکیل می‌دهد. در واقع همان نقاط تاریک موجود در کشور و ضعف‌های ساختاری در زمینه‌های مختلف از زمینه‌های سیاسی تا فرهنگی که تبدیل به پرتکرارترین گفتمان میان افراد چه در فضای ارتباط با اعضای خانواده و چه ارتباط با دوستان شده است؛ که نتایج به‌دست‌آمده با پژوهش [Sahami & Fathi \(2018\)](#) با عنوان عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر گرایش به مهاجرت دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه شیراز مشابه است چراکه اکثریت گفتمان‌های رایج بین جوانان دارای تمایل به مهاجرت مربوط به عوامل میانی به‌خصوص مسائل اجتماعی و اقتصادی است.

همچنین در ارتباط با عوامل میانی تمایل به مهاجرت، پژوهش [Lee & Moon \(2013\)](#) که ترجیحات ۷۱۷ دانشجوی رشته پرستاری را در کره برای مهاجرت به خارج از کشور مورد مطالعه قرارداد و عوامل

اجتماعی و حرفه‌ای را در مهاجرت مؤثر می‌دانست با نتایج این پژوهش در مورد گفتمان‌های میانی مشابهت داشت زیرا که تأکید افراد بر اثرگذاری همین عوامل بر شکل‌گیری تمایل به مهاجرت است

گفتمان‌های زمینه‌ساز خرد شامل: گفتمان ناامیدی و تلف کردن عمر (بی‌انگیزگی - خستگی - بی‌اعتمادی - بدبینی به آینده - عدم حمایت - درجا زدن و بی‌حرکتی)، گفتمان اهمیت پیشرفت و رشد شخصی (فردگرایی - فقدان علاقه ملی)، گفتمان عدم امنیت روانی (شرایط استرس‌زا)، گفتمان جست‌وجوگری و تجربیات تازه (چالش طلبی) می‌شود. پیرامون ارتباط مسائل روان‌شناختی با مهاجرت، مطالعه *Tabrizi & Adl (2007)* که با عنوان بررسی عوامل روان‌شناختی و اجتماعی مؤثر بر تمایل اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های شهر تهران به مهاجرت به خارج انجام گرفته نیز مشخص گردیده است که تمایل به مهاجرت به‌طور معکوس با رضایت شغلی، احساس امنیت شغلی، احساس رضایت از زندگی، درجه مشارکت سیاسی اجتماعی، سال‌های اشتغال در دانشگاه و عوامل مداخله‌گر رابطه دارد؛ و با تأکید این پژوهش بر گفتمان‌های خرد حول محور امنیت روانی در بین مهاجرت‌کنندگان و اعضای خانواده آنان مشابهت دارد.

آنچه در این پژوهش به دست آمد و متفاوت از سایر پژوهش‌های حول محور عوامل مؤثر بر مهاجرت بود، تأکید بر مفاهیم تعلق ملی و هویت ملی و علاقه به هم‌نوع و به تعبیری عبور از خودمحوری بود که به کمک مصاحبه با موارد ناهم‌سو یعنی افرادی که تمایل به ماندن در کشور را دارند حاصل شد. گویا افرادی که تمایل به مهاجرت دارند علاوه بر عوامل بیرونی مذکور، نگرش و اعتقاداتشان نسبت به شرایط کشور و اهمیت به هم‌نوع تعیین‌کننده به نظر می‌رسد. چنانچه بخواهیم تمامی گفتمان‌های ذکر شده در ایجاد تمایل به مهاجرت را با تصمیم‌نهایی ترک کشور، حول یک محور قرار دهیم به مفهومی می‌رسیم که مرکز ثقل آنچه در این تحقیق حاصل شد، است. مفهومی به نام فقدان هویت ملی که می‌توان آن را اصلی‌ترین عامل و یا به زبان گفتمانی دال مرکزی گفتمان‌ها در جهت ترک کشور دانست؛ و این نتایج با پژوهش *Khawaja Nouri & Soroush (2006)* با عنوان بررسی عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به مهاجرت از کشور مؤید رابطه بین هویت و نگرش به مهاجرت بوده و نشان می‌دهد ارزیابی افراد نسبت به فایده مهاجرت متأثر از هویت آن‌ها است.

همواره وابستگی به گروه‌های خانوادگی و همسالان یکی از مهم‌ترین وجهه‌های هویتی جامعه ایران را تشکیل داده است. در طول تاریخ نظام اجتماعی ایران، پیش و پس از ورود اسلام، پیوندهای خانوادگی به لحاظ تاریخی و اجتماعی از منزلت والایی برخوردار بوده به گونه‌ای که پس از تحولات جامعه و تغییرات خانواده در جریان مدرن شدن جامعه، خانواده همچنان نهاد پیوند میان اعضا بشمار آمده است. تأکید بر اثرگذاری نگرش خانواده و همسالان بر مهاجرت با مطالعه‌ای با عنوان "مهاجرت بین‌المللی متخصصان پزشکیان هندی در بریتانیا" که توسط Carey & Robinson (2002) انجام شد مشابهت داشت.

حال اگر گفتمان موجود در این فضاها (خانوادگی و تحصیلی) در جهت بی‌توجهی به هویت ملی و کم‌ارزش شمردن ارزش‌های ملی باشد، بدیهی است تمایل به مهاجرت تقویت شده و افراد به شکل جدی برای مهاجرت تصمیم می‌گیرند. آنچه در این پژوهش حاصل شد نیز دقیقاً همین نکته بود که علی‌رغم پذیرش نقش گفتمان‌های موجود در زمینه‌های کلان، میانی و خرد در تمایل به مهاجرت، نهایتاً عاملی که مانع تصمیم جدی افراد به ترک کشور و یا بازگشت به کشور پس از مهاجرت می‌شود هویت ملی است. در مقابل افرادی که تصمیم جدی برای مهاجرت داشتند و یا مهاجرت کرده بودند و حاضر به بازگشت نبودند، نجات دادن خود را نسبت به تعلق و هویت ملی در اولویت می‌دیدند.

در این زمینه پژوهش Javaheri & et al (2005) در زمینه عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان دانشگاه‌های دولتی در ایران به مهاجرت به خارج از کشور نشان داد که دو متغیر پایبندی به جامعه‌ی ملی و دین‌داری به‌عنوان عوامل بازدارنده و نگرش انتقادی نسبت به شرایط کنونی و آتی جامعه به‌عنوان عوامل ترغیب‌کننده، محسوب می‌شوند؛ بنابراین این تعلق ملی و هویت مستحکم ملی عامی مهم در جلوگیری از مهاجرت محسوب می‌شود. با توجه به تبدیل جهان به دهکده‌ای جهانی که علی‌رغم فاصله فیزیکی بسیار افراد، در واقع در انتقال و دریافت اطلاعات میان آن‌ها عملاً فاصله‌ای وجود ندارد؛ و با توجه به این مسئله که با مسدود کردن این پل ارتباطی هیچ‌گاه نتایج دلخواه حاصل نگردیده است. مطلوب به نظر می‌رسد تا گام‌های عملیاتی در جهت آگاهی افراد از نحوه ارتباط با این دهکده جهانی صورت گرفته و کسب بینش از تأثیرات مستقیم و غیرمستقیم این پدیده از تأثیرات آن که یکی از آن‌ها ترغیب افراد به مهاجرت است، حاصل شود.

یکی دیگر از مهم‌ترین تصمیمات موردنیاز در کشور در ارتباط با پدیده جهانی شدن، تلاش برای باز پرورانی اعتماد تضعیف‌شده‌ی مردم به رسانه‌های داخلی (تلویزیون، رادیو، سایت‌ها و ...) است. این نیاز احساس می‌شود تا رسانه‌های داخلی در انتقال اطلاعات با محدودیت‌های کمتر و صراحت و سرعت بیشتری

عمل کرده تا امکان فضای سو استفاده توسط رسانه‌های بیگانه حاصل نگردد. همچنین به ساخت برنامه‌ها، فیلم‌ها و حتی بازی‌های کامپیوتری قابل رقابت با نمونه‌های غربی با محوریت هویت ملی نیاز بسیاری احساس می‌شود.

در همین راستا ضروری به نظر می‌رسد، افراد از گفتمان‌ها در محیط خانوادگی و تحصیلی که تمایل به مهاجرت را به شکل اغراق آمیزی در آن‌ها تقویت می‌کنند، آگاه شده و با بینش نسبت به تصمیم برای مهاجرت اقدام کنند؛ زیرا نتایج تحقیق این گونه نشان داد که بسیاری از افراد در تصمیم‌گیری به ترک کشور بیش از آن که تحت تأثیر اهداف شخصی باشند، تأثیر گرفته از عواملی بودند که هیچ شناختی از آن‌ها و تأثیر آن‌ها نداشته‌اند.

محدودیت‌های پژوهش:

با توجه به اینکه بخش اصلی پژوهش حاضر با روش کیفی انجام شده است، محدودیت‌های روش کیفی از جمله غیرممکن بودن حذف کامل سوگیری مشاهده‌گر، عدم کنترل اعتبار نتیجه‌گیری محقق و عدم قابلیت تعمیم‌پذیری بر آن وارد است.

با توجه به اینکه تمامی مشارکت‌کنندگان در این پژوهش ساکن تهران بودند، از دیگر محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به بافت مکانی که پژوهش در آن انجام شده اشاره نمود. چراکه نگرش افراد ساکن در هر شهر تفاوت‌های قابل ملاحظه با ساکنین سایر شهرهای کشور دارد؛ بنابراین تعمیم نتایج این پژوهش به تمامی افراد مایل به مهاجرت، بایستی با احتیاط صورت گیرد.

پیشنهاد‌های پژوهش:

خانواده‌ها و مدارس به‌عنوان اصلی نهاده‌ای مؤثر بر افراد در شکل‌گیری تمایل به مهاجرت بایستی در همان سنین کودکی گام‌هایی برای آگاه‌سازی افراد بردارند و اگر این آگاه‌سازی به نحو مطلوبی صورت پذیرد افراد در شرایطی که گفتمان‌ها به انواع مختلف آن‌ها را به مهاجرت ترغیب می‌کند، قدرت نقدپذیری و اظهارنظری بیشتری خواهند داشت.

اخلاق پژوهش

تمامی ملاک‌های اخلاقی سازمان نظام روانشناسی و مشاوره ایران در این پژوهش در نظر گرفته شد. جلب رضایت آگاهانه مشارکت‌کنندگان، محرمانه بودن اطلاعات، تغییر اسامی شرکت‌کنندگان و... از اصول اخلاقی حاکم بر پژوهش بود که به‌طور کامل رعایت گردید.

مشارکت نویسندگان

نویسنده نخست مسئولیت اجرای تمامی مراحل پژوهش اعم از تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها و به‌طور کلی نگارش مقاله را بر عهده داشت و نویسنده دوم (نویسنده مسئول) به‌عنوان استاد راهنما و نویسنده سوم به‌عنوان استاد مشاور در تمامی مراحل تجزیه و تحلیل داده‌ها نظارت و راهنمایی داشتند.

منابع مالی

این مطالعه با هزینه شخصی پژوهشگران انجام شد.

دسترسی به مواد و داده‌ها

در این پژوهش داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته به دست آمد و طی چند مرحله اصلاح و تکمیل گردید.

تائید اخلاقی و رضایت مشارکت‌کنندگان

مشارکت‌کنندگان در پژوهش فرم رضایت آگاهانه را تکمیل کردند و پژوهشگران اطمینان دادند که نتایج تحقیق محرمانه خواهد بود.

تصریح درباره تعارض منافع

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره نویسنده نخست است و هیچ‌گونه تعارض منافی اعلام نشده است.

سپاسگزاری

بدین‌وسیله از همیاری تمامی مشارکت‌کنندگان و خانواده‌های آن‌ها که از ابتدا تا پایان پژوهش همراه ما بوده‌اند قدردانی به عمل می‌آید.

References

- Cometto, G., Tulenko, K., Muula, AS., & Krech, R(2013). Health Workforce Brain Drain: From Denouncing the Challenge to Solving the Problem. *PLoS Med*, 10(10), 14-15. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1001514>
- De Haas, H (2008). Migration and development A theoretical perspective. *International Migration Institute (IMI)*, 44(1), <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2009.00804.x>
- Farhadi Mahalli, A. (2011). Analytical study of the phenomenon of globalization with a focus on the field of culture. *Quarterly Journal of Strategic Studies*, 2(5), 9-11. http://sspp.iranjournals.ir/article_2478_7888557aac9aa2d9e109fb685178f3be.pdf
- Gibson, A. M., & Bowling, N. A. (2020). The effects of questionnaire length and behavioral consequences on careless responding. *European Journal of*

- Psychological Assessment, 36(2), 410–420. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000526>
- Haghighat, S. (2017). Iranian-Islamic Identity: Discourse Analysis. *Journal of Human Rights*, 13(25), 91-110. <https://doi.org/10.22096/hr.2018.31641>
- Hajali, A. (2016). Foucault, Discourse, Discourse Analysis. *Quarterly Journal of Cultural Studies and Communication*, 12(42), 63-87. <http://ensani.ir/fa/article/435740/>
- Jamshidiha, Q., & Erfanmanesh, I. (2013). The Relationship of the Social and Human Sciences with the Iranian-Islamic Discourse on and Model of Progress. *Quarterly Journal of Socio-Cultural Knowledge*, 5(4), 5-24. <https://lib.eshia.ir/10247/20/1>
- Javadzadeh, P. (2015). Social reasons for the emigration of Iranian elites to American universities. *Cultural Management Quarterly*, 9(28), 95-111. https://jcm.srbiau.ac.ir/article_9751.html
- Javaheri, F., & Serajzadeh, S. H. (2005). Exile: A study of the factors affecting students' tendency to emigrate abroad. *Two Quarterly Journal of Iranian Social Issues*, 13(2), 53-88 <http://jspi.khu.ac.ir/article-1-202-fa.html>
- Karimi, SH., & Navabakhsh, M. (2019). Analysis of the concept of "subject" in discourse analysis approaches. *Iranian Social Development Studies*, 11(2), 7-19. https://jisds.srbiau.ac.ir/article_14575.html
- Khwaja Nouri, B., & Soroush, M. (2006). Investigating the factors affecting the attitude of young people to emigrate from the country. *Journal of Social Sciences, Ferdowsi University of Mashhad*, 7, 47-81. <http://ensani.ir/fa/article/134059/>
- Kopetsch, T. (2009). The migration of doctors to and from Germany. *J Public Health*, 17(1), 9-33. <https://doi:10.1007/s10389-008-0208-7>
- Lee, E. & Moon, M. (2013). Korean Nursing Students' Intention to Migrate Abroad. *Nurse Education Today In Press*, 33(12), 1517-1522. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2013.04.006>
- Liw., & Sun, H. (2019). Migration intention of Asian and African medical students educated in China a Cross-sectional study. *Human Resources of Health*, 17 (88), 2-7. <https://link.springer.com/article/10.1186/s12960-019-0431-z>

- Motaghi, S. (2014). The impact of economic factors on migration in Iran (Emphasis on income and employment indicators). *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 3(11), 63-74. https://www.jmsp.ir/article_11014.html
- Nazari, S. (2015). Explaining the tendency of Iranian students to emigrate abroad. Master Thesis of Al-Zahra University, 9-11. <https://elmnet.ir/article/10946854-42601/>
- Poppia, F., & Di Piazza, S. (2017). In nomine Patris Discursive strategies and ideology in the Cosa Nostra family discourse. *Discourse, Context & Media*, 3(15), 45-53. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2016.11.001>
- Porubay, I., & Khakimov, E. (2021). The Role Of Discourse As A Phenomenon Of Language In Studying Internet-Mediated Communication: The American Journal of Social Science and Education Innovations, 3(25), 218-225. <https://doi.org/10.37547/tajssei/Volume03Issue03-30>
- Rahmati, B., Farahbakhsh, K., Motamedi, A., & Borjali, A. (2021). The pattern of "Weness" evolution in Successful couples based on grounded theory. *Counseling Research & Developments*, 19(75), 252 – 289. <http://doi.org/10.29252/jcr.19.75.252>
- Rastegar, Y., Iman, M., Soroush, M., & Ebrahimi, S. (2016). Semantic Implications of Leisure among Isfahani Citizens: A Qualitative Research. *Journal of Applied Sociology*, 28(4), 139-154. <https://doi.org/10.22108/JAS.2017.75230.0>
- Rezapour Mirsaleh, Y., Shomali, M., Barkhordari, A., Mandegariyan, A., & Shafizadeh, R. (2021). A qualitative study on the necessary content for entrepreneurship training courses from the viewpoint of young entrepreneurs. *Counseling Research & Developments*, 19(75), 214 – 251. <http://doi.org/10.29252/jcr.19.75.214>
- Robinson, V., & Carey, M. (2002). Peopling Skilled International Migration: Indian Doctors in the UK. *International Migration*, 38(1), 89-108. <https://doi.org/10.1111/1468-2435.00100>
- Sadeghi Fasaei, S., & Erfan Manesh, A. (2015). Discourse Analysis and Critique of the Modern Civil Family Model in Iran after the Islamic Revolution. *Journal of Cultural Education of Women and Family*, 10(34), 5-10. https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201682.html

- Sahami, S., & Fathi, K. (2018). Socio-economic factors On Student Migration Tendency In Master's Degree In Shiraz University. *Social Research Quarterly*, 10(39), 54-87. https://jsr.riau.ac.ir/article_1322.html
- Shafie Kakhaky, M. (2010). Migration; Income inequality or quality of life improvement. *Journal of Applied Economics*, 4, 89-112. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=210277>
- Shahriari Nasab, S. (2014). Investigating the effect of the unconscious in the formation of human identity with an emphasis on the Qur'an and hadiths. *Siraj Munir*, 6(19), 12. <http://doi.org/10.22054/AJSM.2015.2855>
- Solgi, M., Heidari, H., Saleh Sadaghpour, B., & Aghapour, E. (2020). Investigating the Relationship between the National Dimension of Individual Identity and Individual Differentiation by Communicating Communicative Mediation and Social Identity Cycle. *Counseling Research & Developments*, 18(70), 161 – 178. <http://doi.org/10.29252/jcr.18.70.161>
- Sucio, SM., Popescu, CA., Ciumageanu, MD., & Buzoianu, AD. (2017). Physician migration at its roots: a study on the emigration preferences and plans among medical students in Romania. *Human Resources of Health*, 7 (15), 6. doi: [10.1186/s12960-017-0181-8](https://doi.org/10.1186/s12960-017-0181-8)
- Tabrizi, A., & Adl, M. (2007). Study of social psychological factors affecting the tendency of faculty members of Tehran universities to emigrate abroad. *Iranian Demographic Association*, 2(4), 70-98. <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=91344>
- Taherkhani, M. (2001). An analysis of effective factors in rural/urban migrations. *Geographical Research*, 3(16), 93-111. <https://sid.ir/paper/29873/fa>
- Tavakol, m., Erfan Manesh, A. (2015). An Integrated Approach to the Sociology of Science to Elite Migration: Emphasizing Iranian Society. *Quarterly Journal of Science and Technology Policy*, 7(2), 83-100. https://jstp.nrisc.ac.ir/article_13852.html
- Foroutan, Y., Sheikh, M. (2017). The tendency towards international migration: The case of Ferdousi University's students in Mashhad. *Journal of Sociology of Social Institutions*, 4(10): 61-79. <https://doi.org/10.22080/ssi.2018.1735>

- Zare, B. (2001). A Critical Review of Immigrant Adaptation Theories in the Destination and Presenting an Appropriate Combined Theory. *Journal of the Faculty of Literature and Humanities (Kharazmi University)*, 8(30), 5-24.
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=10965>
- Mohajan, D. (2022) Constructivist Grounded Theory: A New Research Approach in Social Science. Published in: *Research and Advances in Education*.
<https://mpr.ub.uni-muenchen.de/114970/>
- Zokaei, M. (2006). Youth Globalization and International Migration: A Survey of Young Elites. *Iranian Journal of Sociology*, 7(2), 41-75.
<https://sid.ir/paper/67418/fa>
- Gubrium, J. A. Holstein, A. B. Marvasti, & K. D. McKinney. (2012). *The SAGE Handbook of interview research: The complexity of the craft* (Vol. 2, pp. 347–365). Sage.
- Strauss, A., & Carbin, J (2019). *Fundamentals of qualitative research (techniques and stages of production of grounded theory)*. Translator: Ebrahim Afshar, Tehran, Ney Publishing, seventh edition.

